

ЛЮБЕЧ-ГРАД

Древнє місто Любеч... Перша згадка про нього датується в літопису 882 роком.

Розташований біля р. Дніпра у природно укріпленому пагорбами та болотами місці, він у минулому відігравав визначну роль у житті всієї Київської Русі. Протягом віків — це південний форпост від набігів кочовиків на Київ, на землі русичів.

У Любечі відбувалися доленосні для країни з'їзди князів. Так, щоб уникнути міжусобиць, у 1097 р. тут на з'їзді князі вирішили: «Кождо держить очьчину свою».

Щоправда, узаконений розпад єдиної держави був не найкращим рішенням для подальшої долі держави, тільки на втіху її ворогам...

Про Любеч, розташований на торговому шляху «Із варягів у греки», як про визначне торгове місто з пристанню, згадує у 949 р. візантійський імператор Константин VII Багрянородний.

Звідси походженням сам Київський князь Володимир Святославич... Любеч пережив свій зоряний час і час розбрату, занепаду, наруги. Нащадки пишуться своїми славними пращурами, історією свого міста. Доброзичливо показують дорогу, якою в далекі часи прямували князі до Дніпра, на гору, де стояв знаменитий замок, фортеця. Протягом віків вороги все робили, щоб навіть в пам'ять народній не залишились славні сторінки історії міста — нема сьогодні ні замка, ні фортеці... Тільки вітер гуляє на тому місці. Але невмируща пам'ять народу. Мешканці міста знають — ще до Кия, Щека і Хорива у полян «...були інші князі — Чернь і Люб. Се коли алани ішли на нас...».

І місто носить ім'я свого князя — Люба.

«Любеч — град од нього ж».

Література:

1. Історія міст і сіл Української РСР: Чернігівська область. Любеч. — К., 1972. — С. 572, 573.
2. Іванченко Р. Гнів Перуна: Романи і повісті. — К., — 1986. — С. 79, 177.

ЯКЕ ЛЮБЕ МІСТО!

У сиву давнину у Києві на княжому престолі правили два брати Аскольд і Дир.

Вирушили брати у подорож по Дніпру. Пливають по річці, а перед очима постають дивні красиви, один одного краший. Не можуть налюбуватись побаченим, мовби знаходяться у зачарованому царстві. Здавалось, вже ніщо не зможе здивувати їх уяву! Пливають так вони, пливають і раптом... що це? Невже й справді опинилися в казці? Їх поглядам відкрилось дивної краси місто. Навіть очей не можуть відвести від нього.

— Яке красне місто! Яке любе! — одночасно вихопилось з вуст братів-князів. Чутка про враження князів від побаченого міста вмить розлетілась по всій державі.

І стали люди називати відтоді місто Любечем — від слова любе.

(Записано з вуст краснавиця, вчителя з Любеча А. А. Федорченка).

ЛЮБАВА

З давніх-давен славились вродою дівчата містечка, що розташовано біля могутньої річки Дніпра-Славутича.

Кажуть, жила там княжна незвичайної вроди. Звали дівчину — княжну Любавою. Перед її чарівною красою ніхто з чоловіків не міг встояти; з першого погляду закохувались безоглядно. З усіх куточків країни поспішали до містечка юнаки, щоб пересвідчитись, чи справедливі чутки, а, може, й щастя свого спробувати. Любаву люди любили не тільки за вроду, а й за доброту до людей, чемність, щирість, лагідність.

Можливо, як дехто запевняє, прашури і назвали своє місто її ім'ям — Любава — Любеч?

(Записано з вуст вчителя з Любеча А. А. Федорченка).

МАЛУША

Рогніда Полоцька у відповідь на сватання Володимира, князя Новгородського, сина Малуші, сказала: «Не хочу розути робичича, но Ярополка хочу», — тобто «Не хочу йти заміж за сина рабині, а хочу за Ярополка».

(«Повесть временных лет», ст. 980 р.)

Жила Малуша в Любечі. У місті її знали як доньку Мала Любечанина і сестру Добрині.

За переказами, Малуша була чаклункою і її побоювались люди. За становищем вона була ключницею княгині Ольги. Порівнюючи з сучасною посадою — міністр фінансів.

Малуша — мати Володимира Святославича. І досі точаться суперечки поміж дослідниками — як сталося, що Володимир був сином рабині Малуші і князя Святослава? Чи-то Володимир незаконний його син, бастард князя? Багато дослідників переконані, що Малуша не була рабинею за правом юридичним, а рабинею за правом війни, тобто у полон може потрапити й князь.

Вчені вважають, що Мал Любечанин з'явився у Любечі тоді, як після жорстоких боїв загадково зник з Коростеня князь древлян — Малк.²

Як свідчить літопис, після битви «...старший не страчено, але взято в полон, не роздано їх мужам у роботу, а потрапили вони у владу княгині. Тобто Малуша — дочка полоненого князя. Невипадково її брат Добриня «належав до вищої аристократії» того часу, а син Володимир став Новгородським, а згодом і Київським князем.

Література:

1. Студьонова Л. Володимир І. Н. був від Малуши. // Семья – семь я (Чернівці) — 1996. — 9 авт. — С. 3.
2. Кузьмин А. Падение Перуна. — М., — 1988. — С. 9.

ЗАСТУПНИЦТВО ВІД ГОЛОДУ ТА МОРУ

Фактичний засновник Києво-Печерської лаври, якій протягом віків судилося бути провідним монастирем у всій Східній Слов'янщині, один з найвизначніших релігійних діячів часів Київської Русі Антоній, мирське ім'я Антип, народився 982 року в місті Любечі. Схильний до

релігійного екстазу, любив усамітнюватись. У себе на батьківщині вив у горі печеру, писав літопис, за що зазнавав гоніння.

У молодому віці пішов на Атос, де прийняв постриг в одному з місцевих монастирів.

На настійне прохання атоського ігумена Антоній повернувся до Київської Русі для поширення, сприяння розвитку чернечого життя.

Прибувши до Києва, оселився в печері, що викопав Іларіон. І почав збирати однодумців.

Він був суворий вдачею, непримиренний до зла, несправедливості, послідовний у своїх релігійних переконаннях. Активна пропаганда релігійних канонів принесла Антонію авторитет, всесвітню славу, прихильність народу.

За переказами, саме в цей час Антоній пообіцяв своїм кряням заступництво від голоду та мору, дякуючи їм за допомогу в скрутний для нього час — коли ще був невідомий, жив у Любечі і зазнавав гоніння. Знайшлися тоді земляки, які перехували його від переслідувачів.

Існують і інші перекази, що свідчать: Антоній — свята людина, тому простив своїх гонителів, кривдників і обіцяв всім мешканцям міста Любеча заступництво.

Любечани вважають, що у страшний рік голодомору — 1933-й — вони не зазнали нищівних людських втрат завдяки заступництву Антонія. Чорнобильська трагедія також дещо пом'якшено торкнулася Любеча, хоча Чорнобиль розташований майже поруч з їх містом.

Помер Антоній Печерський 10 липня 1073 року. Похований у Лаврській печері, що згодом стала зватися Ближньою або Антонієвою.

Довічне царство Небесне, заступнику Любеча!

Література:

1. Брайчевський М. Антоній Печерський. // Пам'ятники України. — 1990. — № 2. — 4 обкладинка.
2. Розповідь вчителя школи м. Любеча Федорченка А. А. та Чух Н. П., М. Чернігова, родичі якої проживають в Любечі.

ЛЮБЕЦЬКА ІКОНА «ЧУДОТВОРНА»

Жив у Любечі купець, дехто каже ремісник. Мав сім'ю: жінку і двох діточок. Поїхав він якимось у своїх справах. Дома залишилась жінка з дітьми.

Сталося так, що мати вийшла з хати, а дітки бавилися поміж собою в кімнаті. Гралися-гравися та й залізли в димар. Повернулася мати до хати, затопила пічку. Дітки враз і задихнулися там від диму. Коли мати здогадалася, що за біда сталася — злякалася кари від чоловіка й сама стратила себе.

Приїхав чоловік додому й побачив, що вся сім'я померла.

Пішов до церкви, став на коліна, просить Богоматір, щоб змилилася над сім'єю. Чує:

— Поспішай додому.

Підходить до хати, його зустрічають жінка й діточки.

Є що один переказ про ікону.

Коли загинули від диму діти, то чоловік повернувся додому й убив жінку, що не доглядала дітей. У відчаї йшов до річки, сів у човен, поплив по Дніпру, від втоми заснув. Уві сні прийшла до нього Богоматір і сказала, що вся сім'я його жива й чекає батька.

Повернувся він додому, аж в хаті жінка й Діти живі.

З тих пір ікону Богоматері вважають Чудотворною.

Щорічно 19 травня святкують День Любецької Богоматері.

(За переказами мешканців Любеча).

